

Nicu Popescu:

Asistență economică, politică, financiară și diplomatică a UE pentru Republica Moldova nu este un cadou, ci presupune un angajament din partea autorităților moldovenești pentru implementarea reformelor prevăzute de Acordul de Asociere.

pag. 3

Cadrul legal privind transpunerea Acordului de Asociere în septembrie 2019

pag. 8

Evenimente și activități desfășurate în septembrie 2019 în relația Republica Moldova – UE

pag. 9

(I)reversibilitatea integrării europene a Republicii Moldova

Procesul de integrare europeană nu a avut o traiectorie lineară care ar fi însemnat, în cele din urmă, ireversibilitatea acestui scenariu pentru Republica Moldova în raport cu UE. Dimpotrivă, ca și în cazul acțiunilor de transformare democratică a statului, integrarea europeană a cunoscut situații de evoluții și involuții. La începutul deceniului eram considerați „istoria de succes” a Parteneriatului Estic, după care, într-o perioadă foarte scurtă, Uniunea Europeană a înghețat sprijinul bugetar și asistența macrofinanciară. Relațiile bilaterale s-au înrăutățit din cauza cazurilor grave de corupție și instabilitatea politică din 2014-2015 și drept urmare a încălcării grosolane a principiilor democratice prin anularea rezultatelor alegerilor locale în municipiul Chișinău în 2018.

Evenimentele din ultimele luni, mai precis după schimbarea puterii din luna iunie 2019, ne face să vorbim despre revirimentul procesului de integrare europeană în Republica Moldova. Guvernarea a reușit să deblocheze relațiile cu Uniunea Europeană. Situația este de-a dreptul paradoxală prin faptul că partidul socialiștilor – principalul detractor al Acordului de Asociere acum câțiva ani – este una din principalele componente care a contribuit la dezghețarea relațiilor cu Uniunea Europeană. Drept urmare, pe lângă numeroasele vizite oficiale întreprinse de reprezentanții actualei coaliții de guvernare la Bruxelles, inclusiv prima vizită președintelui Igor Dodon la Bruxelles, și cele ale oficialilor europeni la Chișinău, evidențiem sprijinul financiar pe care l-am

primit sau urmează să-l primim din partea Uniunii Europene.

Într-o perioadă scurtă de timp instituțiile europene au acordat sprijin financiar sub forma asistenței bugetare (o tranșă de 14, 54 milioane EURO în iulie și a doua de 14.35 mil. EURO în octombrie), acordurilor de finanțare pentru implementarea proiectelor pentru dezvoltarea social-economică, lupta împotriva corupției ș.a. (circa 40 milioane EURO în iulie) și debursarea primei tranșe în sumă de 30 milioane EURO în cadrul Acordului de asistență financiară. Suma alocată de UE în ultimele patru luni este, practic, egală cu suma acordată Republicii Moldova în ultimii doi ani.

Atitudinea binevoitoare a UE față de actualitate coalitiție este exemplificată și prin crearea grupului de lucru *Project Team Moldova* în cadrul Comisiei Europene pentru eficientizarea sprijinului UE acordat pentru procesul de reforme. Este un instrument prevăzut să accelereze procesul decizional pentru sprijinul de care au nevoie autoritățile moldovenești pentru implementarea reformelor.

Totuși, sprijinul politic și financiar acordat de UE nu constituie un *carte blanche* pentru actuala coalitiție de guvernare. Oficialii europeni accentuează de fiecare dată, în cadrul vizitelor

oficiale, importanța promovării reformelor. În special, se acordă o atenție deosebită reformei sistemului judiciar și combaterii corupției. Importanța acestor subiecte a fost subliniată odată în plus de Consiliul de Asocierie din 30 septembrie de la Bruxelles pentru depășirea problemelor legate de deteriorarea standardelor democratice și a statului de drept.

Altfel spus, reforma în domeniul judiciar este dosarul cel mai important pentru supraviețuirea atât a actualei coalitiții de guvernare, cât și pentru menținerea sprijinului politic și financiar al UE pentru procesul de reforme din Republica Moldova. Acest fapt înseamnă că autoritățile moldovenești trebuie să depășească una din principalele metehne specifice societății noastre care se rezumă la imitarea instituțiilor occidentale fără implementarea standardelor acestora. Cu alte cuvinte, importăm instituții europene, dar continuăm să aplicăm instrumente informale care favorizează corupția și clientelismul. Principiul condiționalității rămâne a fi elementul definitoriu pentru relațiile noastre cu Uniunea Europeană. Asta înseamnă că mingea se află acum pe terenul Republica Moldova, deoarece UE nu sprijină partide politice, ci procese de reformare a instituțiilor statului.

Veaceslav BERBECA

sursa foto: mfa.gov.md

Nicu POPESCU:

Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene

Asistență economică, politică, financiară și diplomatică a UE pentru Republica Moldova nu este un cadou, ci presupune un angajament din partea autorităților moldovenești pentru implementarea reformelor prevăzute de Acordul de Asociere.

S-au împlinit 5 ani de la implementarea AA. Care sunt cele mai importante realizări, dar și probleme ce țin de acest proces?

Vorbind de realizări, menționăm că Republica Moldova este cel mai mare beneficiar economic al acordului de liber schimb cu UE din toți semnatarii estici. Comerțul cu UE a crescut cu 60%

în ultimii 5 ani. Exporturile Ucrainei către UE au crescut cu aproximativ 20%, iar ale Georgiei cu 9%. Am fi putut beneficia mai mult de această deschidere a UE dacă eram un stat mai puțin corupt. Republica Moldova a căzut pe locul 117 conform Indicelui de Percepție a Corupției. Dacă depășeam problemele de corupție, am fi

putut beneficia de mai multe oportunități în relația cu UE. Dar, din păcate, nu am putut păstra investitorii europeni – s-au retras Union Fenosa și Societe Generale – și, drept urmare, nu am reușit să atragem și alți investitori.

Republica Moldova este ancorată prin Acordul de Asociere într-o relație cu UE de care trebuie să țină cont orice forță politică, în sensul în care avem anumite angajamente legale în relația cu UE care funcționează în favoarea stabilității, dezvoltării economice și democrației. Orice partid care vine la putere trebuie să țină cont de aceste angajamente în relația cu UE.

Vorbind de lacune, menționez situația internă a Republicii Moldova, unde am eșuat la capitolul prevenirea și lupta împotriva corupției și nu am reușit să reformăm justiția. Nu am corespuns standardelor unui stat cu o democrație funcțională – au constatat-o europenii și cetățenii Republicii Moldova.

Un aspect important ține de implementarea documentelor adoptate. Republica Moldova a respectat pe hârtie termenele de transpunere a directivelor și a altor documente ale UE. Evaluarea MAEIE arată că noi am realizat circa 91,7% din măsurile legale asumate în urma semnării Acordului de Asociere în 2014.

Am realizat obiectivele care au fost trasate în procesul de adoptare, dar când te trezești că instanțele judecătorești anulează rezultatele alegerilor locale, ori Curtea Constituțională anulează mandatul unui Parlament legal ales, înțelegi că lucrurile stau prost. Pe hârtie stăm bine, dar în privința unor componente macro-politice constatăm că acțiunile unor instituții sau actori politici erau total contrar valorilor și practicilor europene.

Am dori să vă referiți și la implementarea DCFTA în regiunea transnistreană, fiindcă e puțină informație despre felul în care regiunea aplică prevederile AA.

Am discutat la acest Consiliu și despre situația economică și politică din regiunea transnistreană. Am discutat despre abordările diferitor formațiuni politice privind soluțio-

narea conflictului transnistrean. Ideea generală este că e în interesul Republicii Moldova ca regiunea ei transnistreană să fie conectată la spațiul economic european prin DCFTA. Acest lucru atașează regiunea de întreg spațiu al Republicii Moldova și Uniunea Europeană. Totodată, și cei din regiunea transnistreană trebuie să progreseze în implementarea unor măsuri din DCFTA. Aveți dreptate când spuneți că dinamica implementării este mai vizibilă și transparentă în partea dreaptă a Nistrului. În ansamblu, este mai bine ca regiunea transnistreană să fie conectată la spațiul european și la procesele din restul teritoriului Republicii Moldova.

Cum apreciați rezultatele Consiliului de asociere din 30 septembrie?

A fost a treia deplasare pe care am efectuat-o la Bruxelles începând cu luna iunie și constat că de fiecare dată UE a avut un mesaj de sprijinire a reformelor și a noii guvernări. Europeanii ne-au întrebat la fiecare întrunire despre ajutorul pe care ar putea să-l acorde statului nostru. Discuțiile s-au axat în mare parte pe dinamica comerțului și reforma justiției pe care ne-am recomandat să o realizăm. Atât UE, cât și noi înțelegem importanța demarării reformei în acest domeniu. Menționez că mesajul de susținere al UE nu este o declarație abstractă lipsită de substanță. Sprijinul acordat statului nostru de Uniunea Europeană ia forma unor măsuri concrete de finanțare a proiectelor. Trebuie să menționez că fără sprijinul financiar al UE nu am fi reușit să achităm pensiile și salariile bugetarilor. Orice alt guvern, dacă nu avea acest ajutor financiar, trebuia să reducă salariile și pensiile. O bună parte din această finanțare sunt granturi care nu se rambursează.

Am solicitat creșterea cotelor pentru anumite produse alimentare pe care le exportăm în UE, cum ar fi cireșele, strugurii, prunele. Majorarea cotelor de export pentru producătorii moldoveni înseamnă că vom putea vinde mai mult pe piața europeană. Am solicitat deblocarea asistenței financiare pentru asigurarea echilibrului bugetar și granturi pentru dezvoltarea

infrastructurii, spitalelor, sectorul energetic. Avem nevoie și de sprijin politic.

Menționez că pentru noi este important să nu fim un stat care stă mereu cu mâna întinsă. Avem nevoie de ajutor, dar asta trebuie să fie o fază tranzitorie a istoriei noastre. Trebuie să fim și noi donatori asistență. Putem aduce exemplul statelor din Europa de Est, precum Georgia și Ucraina, care sunt deja state care oferă asistență. Trebuie să avem o societate dezvoltată pentru a nu depinde de ajutorul extern. Este important să facem eforturile necesare pentru a dezvolta economia, pentru a ajunge într-o fază, unde nu vom avea nevoie de asistență. Ar fi bine să contribuim și noi pe unele dosare, unde UE ar avea nevoie de sprijin și de solidaritate. Nu putem oferi multe, dar și o contribuție simbolică este deseori foarte important. De aceea, am discutat și despre participarea Republicii Moldova în unele misiuni de gestionare a crizelor desfășurate de UE, anume pentru a sprijini Uniunea Europeană. Prin asta arătăm că nu suntem doar consumatori, dar că putem și oferi asistență și expertiză.

La Consiliul de Asociere ați discutat și despre noile priorități ale Acordului de Asociere. Care ar fi acestea?

Am avut discuții cu reprezentanții UE într-un format informal, în cadrul căruia dânsii au afirmat că această ședință a Consiliului de Asociere a fost cea mai bună din toate câte au avut loc din 2014. Autoritățile guvernamentale afirmau mereu că Republica Moldova este pe calea cea bună și că nu avem probleme la capitolul justiție, iar corupția este o problemă menajabilă. A fost cel mai bun Consiliu de Asociere, fiindcă am vorbit despre problemele cu care ne confruntăm – reforma justiției și lupta cu corupția! Nu sunt niște priorități noi, deoarece se conțin în Acordul de Asociere. Acum, însă, am avut discuții accentuate pe măsuri și acțiuni care trebuie întreprinse pentru a reforma sistemul judiciar și pentru a pune sub control flagelul corupției.

Reprezentanții UE au anunțat despre crearea grupului de lucru Project Team Moldova. Care este rolul acestei structuri?

În cadrul instituțiilor UE există funcționari care gestionează dosarul legat de Republica Moldova. Relația noastră cu UE este plasată pe diferite structuri departamentale, care administrează cooperarea cu statul nostru. Când UE consideră că asistența și sprijinul trebuie accelerate, pentru a scoate conținutul relațiilor bilaterale din lentoarea proceselor birocratice, se creează un astfel de instrument, precum grupurile de lucru, din care fac parte reprezentanți ai directoratelor Comisiei Europene sau experți delegați din Statele Membre pentru accelerarea asistenței pentru anumite state. După declanșarea războiului din Ucraina, în 2014 a fost creat un Task Force pe Ucraina pentru a acționa rapid, în funcție de necesitățile acestui stat: asistența economică, financiară, tehnică, proiecte energetice, misiunea de reformare a sectorului de securitate.

Odată cu schimbarea puterii în Republica Moldova, s-a afirmat la nivel UE că statul nostru este într-o anumită etapă istorică care creează oportunități pentru îmbunătățirea situației economice și politice. S-a decis să fie sprijinită această dinamică prin accelerarea măsurilor și fluidizarea acțiunilor de sprijin. Pentru a acționa mai rapid decât procedurile standard la nivelul UE, s-a luat decizia de a crea acest grup de lucru pentru a oferi sprijinul necesar.

Există garanții că acest sprijin din partea UE nu va fi restricționat?

În politică nu există garanții. Atitudinea UE față de noi e determinată de faptul că există dorință, deschidere și resurse necesare pentru a oferi sprijinul necesar Republicii Moldova. Dar decizia UE de a oferi acest sprijin nu se ia pentru câțiva ani înainte, în baza încrederii sau neîncrederii față de Republica Moldova, fiindcă nu se știe cum va evalua situația politică. UE mobilizează asistență economică, politică, financiară și diplomatică pentru Moldova. Dar această asistență va fi acordată dacă parlamentul, guvernul și președinția continuă implementarea reformelor în domeniul justiției. Reformele necesare vizează și sectorul energetic, unde Republica Moldova s-a angajat să implementeze Pachetul III, adică să liberalizeze

piața gazelor naturale. Această asistență nu e un cadou. Este un angajament prin care Republica Moldova trebuie să întreprindă măsurile de care am vorbit. Sprijinul UE depinde de modul în care Moldova realizează angajamentele prevăzute. Dacă acestea nu sunt îndeplinite sau sunt întârziate, sprijinul UE ar putea să

fie limitat. Acest fapt este un fel de înțelegere a faptului că UE nu sprijină un anumit partid, ci procesele de transformare democratică a Republicii Moldova. Guvernarea anterior nu a depus eforturile convenite pentru a implementa reformele necesare și, respectiv, nu a primit sprijinul necesar.

Au dialogat:

Veaceslav BERBECA și Ion TÂBÂRȚĂ

Cadrul legal privind transpunerea Acordului de Asociere în septembrie 2019

A) ORDINUL MINISTERULUI AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE

Ordin nr. 145-S-09. Chișinău din 16 septembrie 2019 cu privire la alinierea la măsuri restrictive internaționale ale Uniunii Europene, Monitorul Oficial nr. 290-294 din 20 septembrie 2019

Alinierea Republicii Moldova la măsurile restrictive internaționale instituite prin:

- 1) Decizia Consiliului 2019/1210 din 15.07.2019 de modificare a Deciziei 2016/849 privind măsurile restrictive împotriva Republicii Populare Democrate Coreene;
- 2) Decizia Consiliului 2019/1171 din 08.07.2019 de modificare a Deciziei 2017/2074 privind măsurile restrictive având în vedere situația din Venezuela.

Evenimente și activități desfășurate în septembrie 2019 în relația Republica Moldova-UE

11 septembrie

Un grup de experți din Belgia, Marea Britanie, Bulgaria, Italia, Ungaria și Spania, membri ai Asociației Europene pentru Informare în Domeniul Dezvoltării Locale (AEIDL), efectuează o vizită oficială în țara noastră pentru a analiza inițiativa de dezvoltare rurală LEADER în Republica Moldova. În acest context, experții străini s-au întâlnit astăzi, cu reprezentanții Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) și au analizat oportunitățile cooperării interinstituționale.

Principalul subiect discutat s-a referit la implementarea abordării LEADER în Republica Moldova, ce constituie un instrument eficient pentru dezvoltarea locală și intensificarea proceselor de dezvoltare rurală.

13 septembrie

Prioritățile și progresele guvernării de la Chișinău au fost discutate de Prim-ministrul Maia Sandu și Înalții Consilieri ai Uniunii Europene, cu participarea Ambasadorului UE la Chișinău Peter Michalko.

Republica Moldova beneficiază în prezent de consiliere în domeniile anticorupție, prevenire și combatere a spălării banilor, vamal și politici fiscale, energie, afaceri interne și poliție, managementul finanțelor publice, siguranța alimentelor și mediu.

Premierul Maia Sandu a enumerat domeniile prioritare de reforme ale Guvernului, accentuând că justiția și lupta împotriva corupției sunt prioritățile majore în acest sens și că, în prezent, cabinetul de miniștri depune toate eforturile în asigurarea integrității instituțiilor din subordinea Guvernului.

16 septembrie

Evoluția implementării Acordului de Asociere Republica Moldova-UE, precum și avansarea în îndeplinirea condiționalităților pentru obținerea asistenței macrofinanciare din partea Uniunii Europene au fost principalele subiecte discutate astăzi de către Prim-ministrul Maia Sandu și Directorul General al Comisiei Europene pentru Politica Europeană de Vecinătate și Negocieri pentru Extindere, Christian Danielsson, aflat într-o vizită în țara noastră.

17 septembrie

Proiectul de Twinning UE „Suport pentru dezvoltarea unui mediu eficient de control și audit în intern în sectorul public din Republica Moldova”, lansat la 24 septembrie 2017 și implementat timp de doi ani de către Ministerul Finanțelor, împreună cu consorțiul format din Biroul Federal

de Administrație (BVA) din Germania și Ministerul Finanțelor Publice din România s-a încheiat cu succes. Proiectul a acordat sprijin Republicii Moldova în procesul de reformă a managementului finanțelor publice prin consolidarea mediului de control și audit intern în conformitate cu cele mai bune practici ale UE

18 septembrie

Prioritățile și obiectivele Parteneriatului Estic (PaE) post-2020, dar și realizările principale în cei 10 ani de la lansarea inițiativei în cadrul unei discuții publice. A fost încurajată identificarea opțiunilor de dezvoltare a cooperării în sfera securității și consolidării rezilienței instituțiilor și a căilor de largire a gamei produselor exportate pe piața europeană. În domeniul contactelor interumane una din prioritățile Republicii Moldova urmează să fie sporirea participării studenților, cadrelor didactice și cercetătorilor în cadrul programelor precum *Erasmus+* și *Orizont 2020*.

Evenimentul a fost organizat de Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova în colaborare cu MAEIE și Platforma Națională a Forumului Societății Civile a PaE, la care au luat parte director general al Comisiei Europene pentru Politica Europeană de Vecinătate și Negocieri de Extindere, Christian Danielsson, ministrul al justiției Olesia Stamate dar și alți oficiali.

24 septembrie

Harta interactivă pentru produsele tradiționale din Republica Moldova (www.harta-ig.agepi.gov.md/) reprezintă unul dintre produsele finale ale proiectului UE, care vine să asigure sustenabilitatea și continuitatea rezultatelor obținute în promovarea sistemului de IG.

Elaborarea Hărții interactive a fost identificată ca o oportunitate de promovare a produselor tradiționale din Republica Moldova. Aceasta este un instrument util prin intermediul căruia orice persoană interesată, inclusiv turiști naționali și străini, vor avea posibilitatea de a ne explora țara și de a se informa despre produsele tradiționale din diferite regiuni ale acesteia.

25-26 septembrie

La Chișinău, s-a desfășurat cea de-a V-a Reuniune a Subcomitetului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, Cluster-ul III pentru energie, transport, mediu, schimbări climatice și protecție civilă. În timpul prezentărilor sectoriale (evaluarea impactului asupra mediului, calitatea și managementul apelor, managementul deșeurilor, protecția naturii (păduri, biodiversitate) au fost menționate rezultatele privind elaborarea și aprobarea cadrului legislativ și normativ în domeniile evaluării strategice de mediu, evaluării Impactului asupra mediului, a fost lansat Registrul emisiilor (PRTR), a fost completat cadrul normativ în domeniul deșeurilor și substanțelor chimice, se lucrează asupra proiectelor legilor noi privind calitatea aerului și emisiilor industriale.

25 septembrie

A avut loc cea de-a V-a Reuniune a Subcomitetului de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru economie și alte sectorare, Cluster III, în cadrul căruia s-au discutat aspecte ce țin de domeniul energie, mediu, politici climatice, transport și protecție civilă.

27 septembrie

Secretarul de Stat al Ministerului Economiei și Infrastructurii, Alexandru Sonic, a participat la data de 26 septembrie, la ședința specială a Fondului Parteneriatului Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu (E5P), care s-a desfășurat la Londra, Marea Britanie.

În cadrul evenimentului s-a discutat despre politicile de investiții și progresul în implementarea proiectelor de eficiență energetică a țărilor din Parteneriatul Estic. Au fost abordate principiile strategice de dezvoltare a programului E5P, precum și expuse prioritățile donatorilor privind politicile de implementare.

30 septembrie

Consiliul de asociere a trecut în revistă progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a Acordului de asociere UE-Republica Moldova de la Consiliul de asociere anterior, desfășurat la 3 mai 2018. Consiliul de asociere a discutat despre asocierea politică, inclusiv despre cooperarea și convergența din domeniul politicii externe și de securitate comune (PESC).

Totodată, Consiliul de asociere a analizat cooperarea în domeniul justiției, libertății și securității. Printre subiectele abordate s-au numărat reforma sistemului judiciar, regimul de scutire de viză, precum și combaterea corupției și a spălării banilor.

În plus, Consiliul de asociere a examinat progresele realizate în cadrul zonei de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare. Acesta s-a axat, în egală măsură, pe cooperarea economică și sectorială, inclusiv în domeniul energiei.

IDIS "Viitorul" reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor în Republica Moldova

Acest buletin informativ apare în cadrul proiectului „Fact Checking of the Association Agreement Implementation” susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos

Kingdom of the Netherlands